

STRATEŠKE TUŽBE PROTIV JAVNE PARTICIPACIJE (SLAPP) - ALAT MOĆNIKA ZA UŠUTKAVANJE GLASOVA KRITIKE

IMPRESSUM

Autorica: Sanja Pavić

Zagreb, svibanj 2023.

Gong

Izvršna direktorica: Oriana Ivković Novokmet

Mihanovićeve 14
10 000 Zagreb

e-mail: gong@gong.hr

web: www.gong.hr

SADRŽAJ

1. FENOMEN SLAPP TUŽBI	1
2. MALI ČOVJEK PROTIV VELIKIH IGRAČA - NIKOLA TESLA U OBRANI OKOLIŠA SVOG KRAJA	3
3. SVPETRVS PROTIV IVANE MARKOVIĆ I VLADIMIRE MASCARELL - DEVASTACIJA POMORSKOG DOBRA	6
4. DRAŽEN CIGLENEČKI I TEŠKA DUŠEVNA BOL SUCA TURUDIĆA	9
5. PREPORUKE UMJESTO ZAKLJUČKA	11

1. FENOMEN SLAPP TUŽBI

Inovativni su načini na koje se sloboda izražavanja ograničavala kroz godine. Nije rijetkost da se poseže za korištenjem pravnih praznina ili sivih zona unutar pravnih normi, a jedan od najnotornijih primjera takve zlouporabe prava su SLAPP-ovi (*strategic lawsuits against public participation*) - strateške tužbe protiv javne participacije. Termin je skovan u SAD-u osamdesetih godina prošlog stoljeća kako bi se ukazalo na uvredljivu ili neosnovanu tužbu podignutu protiv nekoga tko se bori za ostvarenje svojih političkih prava ili slobode izražavanja u pitanjima od javnog interesa. Svrha SLAPP-ova nije traženje pravde, već zastrašivanje, ušutkavanje i iscrpljivanje financijskih, ali i fizičkih resursa onih protiv kojih se podižu. U konačnici, SLAPP-ovi imaju "zamrzavajući učinak" koji nadilazi pojedinačne slučajeve te potkopavaju izgradnju zdravog i pluralističkog građanskog prostora u kojem građani mogu aktivno sudjelovati. Iako su SLAPP-ovi u svom začetku pogađali pretežito aktiviste, ekologe i građane koji su propitivali relevantna društvena zbivanja, danas pogađa i sve pojedince koji u ime javnog interesa osuđuju zlouporabe raznih vrsta koje su počinili kako javni, tako i privatni akteri.

Kao relativno nova pojava, SLAPP-ovi kao takvi i instrumenti kojima bi im se pristupilo, odnosno koji bi onemogućili zlouporabu prava, nisu bili predviđeni nacionalnim zakonodavstvima država članica Europske unije, a zbog nedostatka sudske prakse i općenito znanja potrebnog od strane pravosudnih dužnosnika kako bi se na vrijeme prepoznali i zaustavili, prouzrokovalo je veliku štetu kod mnogih pogođenih. Ne samo zbog toga što sudski postupci sami po sebi iscrpljuju i tjelesno i psihički, već i zbog ranije spomenutog zamrzavajućeg učinka, odnosno samocenzure kojoj brojne žrtve SLAPP-ova pribjegavaju kako im se nešto takvo više nikad ne bi ponovilo.

Kada je postalo posve jasno da se epidemija SLAPP-ova na Starom kontinentu izmiče kontroli, Europska unija je konačno odlučila pristupiti njezinom rješavanju. Neposredni povod za to bio je [slučaj malteške istraživačke novinark Daphne Caruana Galizia](#), koja je 2017. godine ubijena kada joj je u automobil postavljena bomba, a u vrijeme smrti protiv nje su se vodila 42 sudska postupka inicirana pretežito od strane malteških političara i njihovih poslovnih suradnika, čija je (protupravna) djelovanja neumorno ispitala. Njezina smrt izazvala je političku krizu u Malti te dovela do smjene tadašnjeg premijera Josepha Muscata, kojeg je dovodila u vezu sa slučajem Panama Papers i čiji su suradnici bili pod sumnjom da su naručili Galizijino ubojstvo.

U travnju 2022. godine, Europska komisija donijela je prijedlog anti-SLAPP Direktive koja će se odnositi na slučajeve s prekograničnim elementom. Direktiva će biti obvezujuća i uspostavlja mehanizam kojim bi suci trebali automatski na početku odbacivati slučajeve u kojima nema dovoljno dokaza da je tužba osnovana. Troškovi neosnovanih tužbi trebali bi pasti na tužitelja, dok bi tuženi imali pravo na kompenzaciju. Direktiva upućuje na bitne karakteristike postupaka koji mogu ukazati da je riječ o zlonamjerno pokrenutom postupku, a to su nerazmjerna, prekomjerna ili nerazumna priroda tužbenog zahtjeva ili njegova djela, postojanje više postupaka povezanih sa sličnim pitanjima koje je pokrenuo tužitelj ili povezani subjekti te zastrašivanje, uznemiravanje ili prijetnje tužitelja prije ili u vrijeme pokretanja sudskog postupka.

Za zemlje članice izdane su i Preporuke kojima se predlaže da zakonodavstva članica slijede Direktivu i mehanizam ranog odbacivanja tužbi. One bi morale osigurati da pravila koja se odnose na klevetu nemaju negativan utjecaj na slobodu izražavanja i postojanje slobodnog i pluralnog medijskog okruženja. Pravosudni dužnosnici trebali bi se educirati kako bi bolje mogli prepoznati problem, a žrtve SLAPP-ova trebale bi imati pristup obrani, uključujući i besplatnu pravnu pomoć.

A kakvo je stanje u Republici Hrvatskoj?

Među najgorima smo u Europskoj uniji.

Prema anketi koju je [Hrvatsko novinarsko društvo](#) provelo petu godinu za redom, 2023. godine je u Hrvatskoj aktivno najmanje 945 tužbi protiv medija i novinara. Od ukupno 945 tužbi, 910 se odnosi na parnične postupke za naknadu štete zbog povrede časti i ugleda koji se vode protiv nakladnika, njihovih urednika i novinara zbog objavljenih tekstova i priloga. Kada je riječ o kaznenim postupcima, 9 medija je prijavilo ukupno 35 takvih postupaka. Osim fizičkih osoba nepoznatih široj javnosti, tužitelji su najčešće osobe iz javnog i političkog života, među kojima i političari koji obnašaju vlast, zatim pravne osobe, ali i suci. Kao i prema rezultatima lanjskih anketa, među nakladnicima najviše tužbi ima Hanza media – 421 parnični postupak i 11 kaznenih. Druga po broju tužbi je Styria, koja samo za Večernji list i 24sata ima 190 parničnih postupaka i 6 kaznenih. Što se tiče najduljeg sudskog spora, on traje već 33 godine i vodi se protiv Večernjeg lista.

Najpoznatiji SLAPP u zemlji zasigurno je onaj kada je Hrvatska radiotelevizija tužila svojeg glavnog urednika i predsjednika Hrvatskog novinarskog društva [Hrvoja Zovka](#) zbog ukazivanja na cenzuru i afere u HRT-u. Postupci su trajali više od četiri godine i konačno su završili 2022. godine u korist Zovka, no on nije jedini HRT-ov novinar suočen s takvim tužbama. HRT je 2021. godine u [finalu SLAPP natjecanja](#) Udruženja protiv SLAPP tužbi u Europi (CASE - *Coalition Against SLAPPs in Europe*) pod pokroviteljstvom Europskog parlamenta i uz podršku Vijeća Europe, proglašen najvećim ovisnikom o SLAPP tužbama protiv vlastitih novinara, i to zbog čak 36 tužbi pokrenutih tužbi. Unatoč svemu, na HRT-u ističu da tamo nema cenzure, a ravnatelj Robert Šveb [izjavio je](#) 2022. godine da su svi SLAPP-ovi protiv novinara povučeni. Ravnatelj HRT-a [Kazimir Bačić](#), u čijem su mandatu pokrenute serijske tužbe protiv novinara, Kazimir Bačić, u međuvremenu je razriješen zbog sumnje u sudjelovanje u korupcijskoj aferi.

Jedan od poznatijih i bizarnijih slučajeva je i onaj kada je [Hrvatska turistička zajednica tužila blogera](#) Paula Bradburyja zbog kritike njihovog rada, kao i zbog parafraziranja službenog slogana u “Croatia full of uhljeb’s”. Nakon četiri godine, tužba je povučena, a HTZ je Bradburyju morao nadoknaditi 1 781 euro sudskih troškova.

Hrvatska je specifična u Europi po tome što veliki dio SLAPP-ova iniciraju suci, a pritom si međusobno dosuđuju previsoke iznose na ime naknade štete koji nisu razmjerni učinjenoj povredi. O tome je 2018. godine odlučivao i Europski sud za ljudska prava u slučaju Narodnog lista, protiv kojeg je niz sudaca podnio tužbe i tražio enormne iznose za naknadu štete. Praksa je nakon toga promijenjena te suci sada

dosuđuju manje iznose, od 10.000 do 20.000 kuna. Ipak, u slučaju [Davorke Blažević](#), novinarka portala Tris koju je tužila nekadašnja predsjednica Vrhovnog suda Senka Klarić Baranović, zbog općepoznatih činjenica, odnosno problematiziranja presuda donesenih dok je bila predsjednica suda, navedenih u kolumni “Portret tjedna”, taj je iznos bio mnogo veći, preko 40.000 kuna. Zbog toga je Hrvatsko novinarsko društvo pokrenulo akciju prikupljanja novca za novinarku, a najavljena je i objava liste sudaca koji iniciraju SLAPP tužbe. A u međuvremenu, kolumna “Portret tjedna” je ugašena zbog straha od potencijalnih tužbi drugih aktera čija bi se djelovanja mogla propitivati.

CASE je na *European SLAPP Contest* u Strasbourgu 2022. godine proglasio predsjednika Županijskog suda u Osijeku Zvonka Urbana [najvećim pravosudnim zlostavljačem u Europi](#), i to zbog serije tužbi protiv portala Telegram i novinara Drage Hedl, potražujući oko ukupno 100.000 eura na ime klevete i duševne boli prouzrokovane Hedlovim tekstovima.

Predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske Radovan Dobronić u [intervjuu za Nacional](#) osvrnuo se na problem sudačkih SLAPP-ova, kada je rekao: “Sudac ima pravo tužiti novinara ako smatra da ga je oklevetao, ali do mene su stigle informacije da se u tim tužbama traže vrlo visoki iznosi. Drugo, ne idu na Sud časti Hrvatskog novinarskog društva, a to bi bio prirodan put ako je članak, koji smatraju spornim bio neprofesionalan. Treće, ako neki sudac podnese više od 20 tužbi protiv medija, onda to znači da suci ne mogu suspregnuti možda i neku svoju opravdanu ljutnju”. Sudac Dobronić je upozorio da suci i pravnici moraju biti racionalni i suzdržani i da se tužbe novinara ne mogu slati iz “rafalne puške”.

Ministarstvo kulture i medija osnovalo je 2021. godine Stručnu radnu skupinu radi oblikovanja politike suzbijanja SLAPP-a, nakon što je Europska komisija usvojila Akcijski plan za europsku demokraciju, kojemu je jedan od primarnih ciljeva potpora samostalnim i neovisnim medijima, a u novi Zakon o medijima planira se implementirati mehanizam za rano prepoznavanje i odbacivanje SLAPP-ova. Na rezultate toga rada, pak, morat ćemo još pričekati.

Iako su u fokusu javnosti i Vlade Republike Hrvatske, najviše SLAPP-ovi protiv novinara, njima su, kako je i ranije navedeno, podložni i aktivisti, udruge civilnog društva te svatko tko se odluči suprotstaviti moćnim i bogatima. Zato ćemo u ovom radu pozornost posvetiti ne samo SLAPP-ovima protiv novinara, već i onima protiv aktivista, građanki i građana koji žele dobro svojoj zajednici, no pritom nailaze na prepreke koje im postavljaju oni u poziciji moći. U jednom slučaju jedna je dalmatinska općina odlučila stati na kraj aktivistu koji se borio za svoj okoliš podno Nacionalnog parka Paklenica, u drugom su se političarka i aktivistica suprotstavile devastaciji pomorskog dobra, a treći je slučaj novinara koji je svojim komentarima jako pogodio jednog poznatog hrvatskog suca.

2. MALI ČOVJEK PROTIV VELIKIH IGRAČA - NIKOLA TESLA U OBRANI OKOLIŠA SVOG KRAJA

Nikola Tesla, Hrvat, speleolog pripravnik i ljubitelj prirode, odrastao u Francuskoj, 2003. godine se doselio u Starigrad Paklenicu 2003. godine odakle mu potječe majka. Potom je nekoliko godina radio u Pragu, potom u Dubrovniku, a njegov povratak u Starigrad 2007. godine koincidirao je s dodjelom terena uz njegovu kuću od strane Općine Starigrad - Argyruntumu, lokalnom komunalnom poduzeću za gospodarenje otpadom. Teren, poznat i kao smetlište Brđani, je zapravo šuma smještena između Tesline kuće i zaštićene šume, a poduzeće ju je zatrpavalo raznim građevinskim i ostalim otpadom, između ostalog i medicinskim, te koristilo za držanje i pranje kamiona za odvoz smeća. Po njezinoj funkciji, radi se o zaštitnoj šumi koja sprječava odrone i klizanje tla, štiti od slivnih voda i bujica te u njoj rastu borovi koji drobe krš i omogućavaju brzu filtraciju voda. Unatoč tome, tijekom četiri godine, u šumu je dovedeno ukupno osam i pol tisuća kubika raznog otpada.

Od 2007. godine Tesla je pokušavao mirnim putem postići saniranje odlagališta te odvoz otpada i uređenje narušenog okoliša. Nije imao ni pristup sjednicama Općinskog vijeća na koje bi svatko smio doći, a čak su i krili od njega kada se održavaju. Tek je nakon obraćanja Ministarstvu pravosuđa i uprave doznao kada se održavaju, a kada je u prosincu 2009. godine konačno uspio sudjelovati na sjednici, Općinsko vijeće odbijalo je njegove upite staviti na dnevni red. Vrlo brzo je u mjestu postao persona non grata, a bio je i predmetom poruge zbog svog imena i prezimena. Točnije, vrijeđali su ga pod pretpostavkom da je srpskog podrijetla.

Još od 1999. godine Teslina majka pokušavala je uknjižiti vlasništvo svoje kuće, no pritom je nailazila na niz poteškoća, što zbog gubitka dokumentacije tijekom ratnih godina, što zbog, prema Teslinim navodima, djelovanja lokalnih aktera. 2009. godine se ipak uspjela uknjižiti pa je Tesla konačno mogao prijaviti prebivalište i krenuti u ozbiljnu akciju protiv onih koji uništavaju njegov kraj, a koji je najvećim dijelom područje pod visokim stupnjem zaštite. Naime, otprilike sto metara od Tesline kuće počinje zona aktivne zaštite koja štiti jezgru Parka prirode Velebit koju čine Nacionalni park Paklenica, Hajdučki i Rožanski kukovi te Nacionalni park Sjeverni Velebit.

Tesla je istraživačkim radom doznao da je zemljište bilo u društvenom vlasništvu sve do 1999. godine, a pravo na korištenje je imao Nacionalni park Paklenica. 2000. godine Park je dao suglasnost Općini Starigrad da upiše vlasništvo nad tom parcelom kako bi se prenamijenila u građevinsku parcelu, što kao posjednik nije mogao učiniti. Visoki trgovački sud u Zagrebu je prije 6 godina donio odluku da se parcela mora vratiti u vlasništvo Republike Hrvatske, no do dan danas se to nije dogodilo.

Osim pokušaja komunikacije s lokalnim akterima, od 2009. godine Tesla se obraćao raznim institucijama - policiji, Inspektoratu zaštite okoliša, Ministarstvu uprave, Ministarstvu zaštite okoliša, Hrvatskim šumama. Nakon što se Općina Starigrad 2010. oglušila na naredbu Ministarstva zaštite okoliša da zemljište mora vratiti u prijašnje stanje, odnosno nakon što plan sanacije smetlišta nije zaživio, Tesla je u listopadu 2012. godine, koristeći se institutom besplatne pravne pomoći jer drugačije nije ni mogao, pokrenuo tužbu protiv Općine Starigrad i Argyruntuma zbog nezakonitog odlagališta otpada. Tužbom je htio prisiliti Općinu da poštuje rješenje Visokog Upravnog Suda iz Zagreba koji potvrđuje naredbu Ministarstva okoliša, stručnu sanaciju divljeg odlagališta i to čišćenjem zatečenog otpada i prebacivanjem istog na legalno odlagalište, uklanjanjem kompletnog nasipa do čvrstog terena (prvobitno stanje) te sanaciju terena ozelenjavanjem biljkama prikladnim za tu vegetacijsku zonu.

Također, tražio je 600.000 kuna naknade štete zajedno sa zateznim kamatama zbog umanjena tržišne vrijednosti nekretnine uslijed neposredne blizine divljeg odlagališta te zbog prijetnji rušenjem obiteljske kuće, zatvaranja vode, ignoriranja i ismijavanja kad bi se obratio nadležnim institucijama radi zaštite legitimnih interesa svoje obitelji, zbog čega je trpio i štetu povredom prava osobnosti. Osim direktne štete prouzročene Tesli i njegovoj obitelji, zbog slijevanja oborinskih voda kroz deponij u krški ponor onečišćenjem pitke vode dovela se u opasnost i šira lokalna zajednica.

Općina Starigrad je vrlo brzo odgovorila kaznenom prijavom, već u prosincu 2012. godine, i to prijavom za krađu vode i bacanja otpada te paralelno i građanskim postupkom za istu stvar. Općinsko državno odvjetništvo u Zadru je u rujnu 2013. godine pak odbacilo kaznenu prijavu protiv Tesle jer nije bilo dovoljno osnova za podizanje optužnice, no Općina je preuzela progon. Kako Tesla navodi, a o čemu svjedoče i snimke sjednica koje posjeduje. O svim se kaznenim postupcima, prijavama se raspravljalo i odlučivalo na više sjednica Općinskog vijeća općine, gdje je prikazan kao “najgore smeće općine, parazit, neprijatelj države, općine, Hrvata i Hrvatske”, a o čemu svjedoče i snimke sjednica.

Naime, Teslina kuća nije imala priključak na vodu zbog neriješenih imovinskopravnih odnosa, na što je on davno upozoravao općinu i pokušavao iznaći mirno rješenje. Zato je, od 2008. godine, koristio vodu s priključka odmah kraj kuće, na prostoru Argyrunumovog zemljišta. Uredno je zapisivao koliko je trošio i nosio u Općinu, čak tražeći da mu se i izda račun, a i obraćao se Vodovodu da dobije vlastiti priključak, navodeći kako je njegova majka napravila sve potrebne korake i uplate za to. Iz mailova koje je Tesla slao Općini jasno je naveo da je “ukrao” 438 kubika vode koji su mu nužni za život, a upravo je Općina iskoristila takav odabir riječi da ga prijavi za krađu vode, čime je Općini počinio štetu od 3.571,84 kuna, ali tek nakon što je pokrenuo tužbu za smetlište Brđani. Također, u optužnici je stajalo da je Tesla odlagao nelegalni otpad na predmetnom smetlištu te da je najavljivao da će odlagati i razne vrste opasnog otpada.

Tesla je u mailovima koji su priloženi kao dokaz njegovog kaznenog djela još u listopadu 2011. godine naveo da je “ukrao” tih 438 kubika vode pa je indikativno da ga je Općina odlučila tužiti tek kad im se suprotstavio pokušavajući zaštititi okoliš od onečišćenja i samovolje lokalne vlasti. Sve to unatoč činjenici što su znali da Tesla neće imati odakle platiti kaznu za koju ga terete.

Tesla sve to vrijeme nije imao stalno zaposlenje, već je radio “u fušu”, a nije radila ni njegova supruga, a roditelji su i maloljetnog djeteta pa su samim time ulazili u kategoriju socijalnih slučajeva. Bio je prijavljen i za rad na crno, odnosno za nezakonite gospodarske djelatnosti zato što je djeci iz lokalnog kulturno-umjetničkog društva davao poduke gitare. Centar za socijalnu skrb mu, pak, nakon prijave za takve radnje, nije oduzeo socijalnu pomoć koju je tada dobivao. Tad se i pojavio problem s traženjem zaposlenja. Iako je uvjerenje da se ne vodi kazneni postupak dokument koje prilikom zaposlenja traže tijela javne vlasti, i mnogi privatni poslodavci traže isto, pa ni prevoditeljske agencije zbog toga nisu htjele zaposliti Teslu. Kroz nekoliko godina koliko se protiv njega vodio kazneni postupak za krađu vode, Tesla nije mogao pronaći legalni izvor zarade kako bi osigurao egzistenciju svojoj obitelji. Zbog toga je redovito išao i u Caritas Zadarske Nadbiskupije.

Tako su se paralelno vodila dva sudska postupka - Tesla protiv Općine za sanaciju nelegalnog odlagališta otpada, te Općina protiv Tesle za krađu vode i odlaganje otpada na tom istom odlagalištu, s time da je Općina pokrenula dva postupka - i građanski i kazneni.

Općina se žalila na naredbu Ministarstva okoliša za sanaciju nelegalnog odlagališta, no Općinski sud u Zadru je 2017. godine potvrdio da se Općina Starigrad mora prestati koristiti šumu kao odlagalište teškog otpada. Međutim, HDZ-ovo općinsko rukovodstvo ni tu nije odustalo. Nekoliko godina od početka postupka, u slučaj se uključilo i Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine. Na teren je 2018. godine izašao inspektor koji je napisao jedan drugačiji izvještaj. Naime, iako je Ministarstvo zaštite okoliša smetlište označilo kao odlagalište građevinskog i drugog otpada te naredilo Općini da ga ukloni, odnosno vrati u prvobitno stanje, ponovnim inspekcijskim nadzorom u ožujku 2018. utvrđeno je da se radi o odlagalištu kameno-zemljanog materijala, odnosno mineralne sirovine. Naime, Ministarstvo državne imovine je donijelo odluku o darovanju viška iskopa mineralne sirovine tehničko-građevnog kamena pomiješane s neutvrđenom količinom zemljanog materijala Općini Starigrad radi uređenja lokaliteta Brđani, postavljanja i uređenja dječjeg igrališta te opremanja dodatnim sadržajima javne namjene. Ukratko, odjednom se više nije radilo o deponiju. Općina se nakon toga žalila na sudsku odluku te je Županijski sud u Zagrebu u svibnju 2022. donio [presudu](#) kojom se konačno odbija Teslin zahtjev zbog čega je morao platiti troškove sudskog postupka u iznosu od 86.000 kuna. Tesla, naravno, tom količinom novca ne raspolaže, stoga je Zelena akcija organizirala prikupljanje sredstava kako bi mogao naknaditi te troškove.

U međuvremenu, Tesla je zbog dječja igrališta poslao prijavu i Pučkoj pravobraniteljici, jer se smetlište Brđani na čijem se mjestu igralište trebalo izgraditi, saniralo tako da je otpad zaravnat te nestao ispod novoizgrađenog platoa. Općina je na kraju odustala od izgradnje igrališta zbog "potencijalnih problema s imovinsko-pravnim odnosima".

Iako je Županijski sud u Splitu 2019. godine odbio zahtjev Općine Starigrad te potvrdio presudu Općinskog suda u Zadru kojom se Tesla oslobađa optužbe zbog krađe vode i odlaganja otpada, građanski postupak je još uvijek u tijeku, a zbog svega toga, narušen mu je ugled u zajednici zbog čega, između ostalog, i dalje ima problema s pronalaskom stalnog posla.

3. SVPETRVS PROTIV IVANE MARKOVIĆ I VLADIMIRE MASCARELL - DEVASTACIJA POMORSKOG DOBRA

Jedna gradonačelnica i lokalna inženjerka građevine nisu bile sretne kad su uočile devastaciju pomorskog dobra u svom gradu, i kad su odlučile djelovati po tom pitanju, završile su, gdje drugo nego - na sudu.

Prvostupanjskom presudom Općinskog suda u Splitu po sucu Anti Unkoviću, SDP-ova gradonačelnica Supetra Ivana Marković i aktivistkinja Vladimira Mascarell iz udruge Za naš Supetar u ožujku 2023. godine proglašene su krivima za klevetu Svpetrvs hotela vlasnika Marijana Dužića (Marion Duzich),

temeljem privatne tužbe koju je podignuo 2017. godine podignuo direktor hotela Marijan Dužić. Sud je zaključio kako su izjave bile usmjerene isključivo rušenju časti i ugleda privatnih tužitelja, da se znalo se da nisu istinite, a budući da je izjava gradonačelnice počinjena putem medija, postala je pristupačna većem broju ljudi.

Mascarell je u ožujku 2017. na Facebook profilu udruge Za naš Supetar objavljivala: "Zahtjev se posebno odnosi na gruba kršenja koncesijskoj ugovora Tri mosta - Bili rat gdje je postojeće popločenje uništeno, da bi otpadni materijal s gradilišta bio dopremljen do obale koja je nasuta u dužini većoj od 200 m, ali i na područje Druge vale - Gustirne luke na kojem su Svpetrvs hoteli nasipali nedozvoljenim materijalom pomorsko dobro usprkos činjenici da za istu nemaju koncesiju kao ni nikakvo drugo odobrenje za korištenje, što prema podnositelju spornog zahtjeva nisu sposobni činiti, ali ni skrbiti o javnom prostoru, tj. plažama - pomorskom dobru."

Što se tiče Marković, njena sporna izjava koja datira iz 24. travnja 2017., objavljena na tportal, glasi: "Najljepše plaže u mjestu prodane su u koncesiju hotelskoj tvrtki, a ona ne samo da na njima zarađuje višestruko veće iznose kroz uvođenje potkoncesionara, nego ih devastira. Vlasnik tvrtke Svpetrvs, naime, nedavno je bez dozvole nasuo veliki dio obale u ovom gradu i promijenio je gotovo do neprepoznatljivosti." Ipak, oslobođena je dijela optužbe povezanog s člankom objavljenim u ožujku 2017. kada je u jednom mediju izjavila kako je nasipanje obale građevnim materijalom divljaštvo.

Nepravomoćnom sudskoj presudi Marković i Mascarell uvjetno su kažnjene s 30 osobnih dnevnih dohodaka. Za Mascarell to znači 623 eura, a za Marković 1526 eura, koju kaznu će morati platiti ako u sljedećih godinu dana počine novo kazneno djelo. Dužne su nadoknaditi i troškove kaznenog postupka u iznosu od po 66,36 eura.

Kako se točno Svpetrvs zamjerio Marković i Mascarell, odnosno Marković i Mascarell Svpetrvsu?

Prema pisanju [Telegrama](#), Marion Duzich, povratnik iz SAD-a, početkom 2000-ih je kupio nekretnine od Hrvatskog fonda za privatizaciju, u vlasništvo preuzeo parcele na kojima su bile i ceste. Sredinom prošlog stoljeća ove parcele formirane i upisivane u zemljišne knjige te u njima nije bilo označenih cesta. Kada ih je Hrvatski fond za privatizaciju prodao Duzichu, te parcele završile su zajedno s cestama procijenjene u temeljni kapital Svpetrvs Hotela. Iako ceste ne mogu biti privatno vlasništvo, preko Svpetrvs Hotela Duzich je postao vlasnik parcela na kojima je i cesta. Iako je hotelski kompleks u međuvremenu izgrađen, problemi su se pojavili prije nekoliko godina kada se Duzich krenuo žaliti na navodnu buku sa sporne ceste, gužve u vrijeme pogreba ili pak tijekom odvoza otpada.

U godinama nakon stupanja na snagu Zakona o cestama 2011., Grad Supetar ovu spornu cestu stavio na popis svojih prometnica. Procedura je provedena preko nadležnog katastra. Iako se Duzich žalio, sporna cesta je i formalno postala (nerazvrstana) cesta. Duzich je tako ostao bez gotovo 4.000 kvadrata. Umanjenje temeljnog kapitala, odnosno vrijednosti kupljene nekretnine hrvatsko-američkom investitoru može predstavljati ozbiljan poslovni problem. Naime, jednim administrativnim potezom grad mu je, upisavši cestu u supetarski katastar, otkinuo dio njegove imovine. Marković je

još 2014., pokušala dogovoriti s Duzichem izgradnju alternativne ceste, no tada nije dobila podršku građana ni vijećnika, a potom je uslijedila je serija sudskih sporova.

Svpetrvs Hoteli su 2022. pokrenuli novi postupak u kojem žele dokazati da sporna cesta na njihovoj parceli ne može biti upisana kao tzv. nerazvrstana cesta Grada Supetra, a nije isključeno ni da će se Hrvatska zbog ovoga naći u arbitražnom postupku.

U međuvremenu, 2017. godine, građani Supetra reagirali su na devastaciju pomorskog dobra te podnijeli prijavu inspektoratu. Vlasnik je dobio inspekcijsko rješenje za uklanjanje nasipanog materijala pa ga je prekršajni sud proglasio krivim za nasipanje bez prethodno napravljenog postupka ocjene o potrebitosti izrade okolišne studije te je izdan prekršajni nalog. Radi se o elaboratu zaštite okoliša, ali manjeg obujma nego što je to studija utjecaja na okoliš. Postoje izvještaji Povjerenstva za praćenje i izvršavanje odluka i ugovora o koncesijama na području Splitsko - dalmatinske županije, koje čini član iz Županije, član iz Ministarstva pomorstva i člana iz Ministarstva financija, a u kojem su dobili šest negativnih ocjena i u kojem su ispisana sva inspekcijska rješenja u kojima stoji da je riječ o nasipavanju bez dozvola. Iako je devastacija ustanovljena, Svpetrvs nije udovoljio rješenju za povrat u prijašnje stanje.

Marković je u svojoj obrani iznijela kako je kao gradonačelnica od samih početaka svog djelovanja zastupala jednake stavove u pogledu nasipanja obale građevinskim materijalom. Navela je da je gradsko vijeće grada Supetra 2014. godine zauzelo stav da bi obalama trebale upravljati lokalne jedinice, a ne lokalni poduzetnici i da u tom pravcu zastupa isti stav koji nije njen privatni nego obveza u odnosu na odluku gradskog vijeća koje zastupa građane Supetra, te da ne može podržati činjenicu da se pomorsko dobro nasipa građevinskim otpadom i od toga nikada neće odstupiti.

Upravni odjel za turizam i pomorstvo je utvrdio postojeće stanje te je Marković, zajedno s Mascarell, priložila u spis sve odgovore koje je taj odjel zabilježio na temelju kojih je dala izjavu za koju je se tereti. Naglasila je da je na sva postavljena pitanja Odjelu odgovoreno negativno osim o urednosti plaćanja koncesijske naknade, te napominje da je studiju trebalo izraditi prije provođenja radova, a ne nakon. Naposljetku navodi da kada je dala izjavu da je vlasnik tvrtke Svpetrvs bez dozvole nasuo veliki dio obale u Supetru i promijenio je do neprepoznatljivosti imala u vidu zapisnike o izvršenom očevidu na licu mjesta, a misli da se golim okom mogu vidjeti promjene u tom pojasu kao i predmetna rješenja o uklanjanju građevina koje su dostavili sudu.

Splitski sud u svojoj prvostupanjskoj presudi u dokazne svrhe, koristio i zapisnike o obavljenom inspekcijskom nadzoru iz ožujka 2018. godine i svibnja 2018. godine, presuda Prekršajnog suda u Splitu od studenog 2018. godine, rješenje Ministarstva zaštite okoliša i energetike od iz srpnja 2018. godine, elaborat zaštite okoliša uz zahtjev za ocjenu o potrebi procjene utjecaja na okoliš za zahvat "Nasipavanja plaže na lokaciji Gustirna luka i Tri mosta u Supetru" od siječnja 2018. godine, iako sporne izjave Marković i Mascarell datiraju iz ožujka i travnja 2017. godine. Mascarell tvrdi kako nije ni znala za dokumente iz 2018. godine na koje se pozivaju, kako ih nisu dobili na uvid niti su bili izloženi na ročištu, a ni kada su uopće završili u spisu.

Dužić tvrdi da Marković i Mascarell godinama koriste Svpetrvs za osobnu političku promidžbu čime rade iznimnu štetu njima, cijeloj destinaciji, a samim time i svim Supetranima, da se pretvaraju se da su heroine protiv zlog investitora, pri čemu se služe neistinama te da ništa ne pomaže jer one očito žive od ovog sukoba.

Sudac Ante Unković je utvrdio kako iz izjava Marković i Mascarell proizlazi da je došlo do masovne devastacije pomorskog dobra i zaštićenog obalnog pojasa na području Supetra te kršenja koncesijskog ugovora, znajući da su iste izjave neistinite i postale pristupačne većem broju osoba jer su bile upoznate sa sadržajem svih inspeksijskih zapisnika, a tako i zapisnika o inspeksijskom pregledu inspektora zaštite okoliša Ante Znaora koji je u konačnici utvrdio da su plaže čiste i lijepe te da ih koriste kupaci. Takve izjave je ocijenio danima u cilju rušenja ugleda i časti privatnih tužitelja.

U travnju ove godine, Marković i Mascarell podnijele su žalbu na prvostupanjsku presudu.

4. DRAŽEN CIGLENEČKI I TEŠKA DUŠEVNA BOL SUCA TURUDIĆA

Početak 2015. godine, sudac Ivan Turudić, koji je tada obnašao dužnost predsjednika Županijskog suda u Zagrebu, pokrenuo je dva sudska postupka protiv novinara Novog lista Dražena Ciglenečkog zbog teksta "Turudić nanosi veću štetu nego Šešelj" u kolumni "Politički skalpel Dražena Ciglenečkog". U siječnju je na Općinskom sudu u Rijeci podnio privatnu kaznenu tužbu protiv Ciglenečkog zbog povrede ugleda i časti, a u veljači je pokrenuo građanski postupak na Općinskom građanskom sudu u Zagrebu protiv i nakladnika Novog lista i Ciglenečkog tražeći 180 000 kuna naknade štete zbog nanesene duševne boli te uklanjanje teksta s Interneta.

"U utorak se ponovo potvrdilo da protiv suca kakav je Turudić sustav naprosto nema lijeka. Njegov gotovo siledžijski stav nitko nije u stanju sankcionirati. Ni Vrhovni sud, ni Državno sudbeno vijeće, ni Ministarstvo pravosuđa, ni Udruga sudaca, niti, eto DIP. Kao da ne postoji način da se Turudiću stane na kraj, on je praktički nedodirljiv. To ne može biti normalno. U uređenoj državi svatko mora biti podložan određenoj kontroli. Neovisnost sudbene vlasti ne znači da suci imaju pravo doslovno raditi što ih je volja. Primjerice, nastupati kao politički tribuni i dijeliti predstavnicima izvršne vlasti lekcije o domoljublju... Saborski zastupnici i jučer su analizirali gluposti što ih u velikim količinama proizvodi Vojislav Šešelj, degradirajući tako instituciju hrvatskog parlamenta. Umjesto toga su, ako im je već do bavljenja pojedincima, mogli otvoriti raspravu o Turudiću. Pa možda i donijeti Deklaraciju kojom bi osudili njegovo besprizorno ponašanje. Svojim postupcima Turudić nanosi danas Hrvatskoj sigurno veću štetu nego baljezgarije ishlapjelog ratnog zločinca".

Navedeni dio komentara Dražena Ciglenečkog, sudac Turudić izdvojio je kao onog koji mu je nanio najviše štete, a u građanskoj parnici tvrdio da Ciglenečki o njemu „već duže vremena negativno piše i iznosi neistine“ i vodi „zlonamjernu i dugotrajnu kampanju“ jer je u razdoblju od 11. kolovoza do 16. rujna 2014. objavio četiri „neistinita i zlonamjerna teksta“. Nadalje, Turudić je naveo da je on „obiteljski čovjek koji ima širok krug poznanika, a osobito zbog svoje funkcije predsjednika Županijskog

suda u Zagrebu te ga je ovako diskreditirajući i neistinit napad osobito pogodio. Članak je izazvao povećanu pažnju u krugu uže i šire okoline, osobito profesionalne te je bio izložen stalnim upitima kolega sudaca, odvjetnika te poznanika i obitelji vezanih uz objavljeni članak radi čega je trpio intenzivnu neugodu“. Navodi se i da je 24. prosinca 2014. uredništvu Novog lista taj sudac uputio preporučenom pošiljkom zahtjev za objavom isprike i brisanjem teksta iz internetskog izdanja i uvredljivih komentara ispod teksta, ali je uredništvo njegov zahtjev ignoriralo. Ipak, iz Novog lista su tvrdili da povratnica koju je Turudić dobio nema pečat Narodnog lista pa tako niti potvrde da su zahtjev za isprikom i uklanjanjem teksta uopće primili.

Zašto je Ciglenečki uopće usporedio suca Turudića s ratnim zločincem?

Povod za to je bile su Turudićeve javne tvrdnje kako će Milanovićeva Vlada omesti njegov izbor za predsjednika Gradskog izbornog povjerenstva, neposredno prije predsjedničkih izbora 2014/2015., odnosno dužnost koja bi mu kao predsjedniku zagrebačkog Županijskog suda po funkciji pripadala jer mu se Milanovićeva Vlada na taj način osvećuje što je kao sudac donio odluku o izručenju Josipa Perkovića njemačkom pravosuđu. Ipak, unatoč takvim optužbama, Turudić je imenovan na čelo povjerenstva.

Osim Turudićevih strahova od Milanovićeve vlasti, u studenom 2014. Hrvatski sabor je raspravljao o protuhrvatskim i mrziteljskim izjavama Vojislava Šešelja. Ciglenečki je bio mišljenja da bi bolje bilo da Sabor raspravlja o učincima politički obojanih izjava suca Turudića te da takve njegove izjave dovode u pitanje političku neutralnost sudstva i ruše povjerenje građana u sudbenu vlast. Za primjer je naveo izjave da ga Milanovićeva lijevo liberalna vlada prisluškuje i prati, a za koje nije dao dokaze, da neće ići na proslavu obljetnice Oluje u Knin jer bi morao zviždati predsjedniku, činjenicu da Turudić dao podršku prosvjedu branitelja u Savskoj time što ih je posjetio te izjavu da bi razmislio kada bi mu Tomislav Karamarko ponudio da bude ministar pravosuđa u njegovoj budućoj vladi.

Sve je to kod suca Turudića izazvalo mnoge negativne osjećaje, od ogorčenja, bijesa i potištenosti pa sve do ojađenosti, posebice jer je dragovoljac i dobitnik spomenice Domovinskog rata. Sve je to pogodilo i njegove suborce, a posebno težak udarac je bio kada ga je kći koja studira u Americi nazvala pogođena takvim komentarima.

Sutkinja Općinskog građanskog suda u Zagrebu Perica Norac Kevo je 24. studenoga 2015. donijela nepravomoćnu presudu prema kojoj nakladnik Novog lista i Dražen Ciglenečki za nanesene duševne boli Ivanu Turudiću solidarno moraju platiti 150.000 kuna te zatezne kamate koje su počele teći od 5. veljače 2015., kao i 12.972 kuna sudskih troškova. Novom listu je naloženo da u roku od 24 sata od pravomoćnosti presude sa svojih internetskih stranica ukloni kolumnu Dražena Ciglenečkog, kao i sve komentare ispod objavljene kolumne te Turudićevu fotografiju. Sutkinja Norac Kevo je u obrazloženju presude istaknula da je očito kako namjera autora članka nije bila u javnom interesu i dobroj vjeri „već naprotiv, radi se o ponašanju koje je imalo samo cilj naškoditi tužiteljevoj časti u ugledu“ te da „takav način pisanja i oprema teksta evidentno predstavljaju kršenje načela slobode medija“. Sud nije osporavao Turudićevu tvrdnju kako je optužba da on svojoj domovini nanosi štetu goru i od Šešelja najgora moguća diskvalifikacija i da nešto teže ne može ni zamisliti. Iako sudac Turudić za tako tešku

psihičku bol nije zatražio ni medicinsku ni psihološku pomoć, sutkinja je u presudi navela kako su tvrdnje u tekstu takve „da su podobne kod tužitelja izazvati iznimno jaku duševnu bol“ te je njegov iskaz na sudu ocijenila „iskrenim, objektivnim, životnim i logičnim“. Obrazlažući visinu odštete od 150.000 kuna, sutkinja je istaknula: „U pogledu jakosti pretrpljenih duševnih boli zbog povrede prava osobnosti, a koje je sud utvrdio saslušanjem tužitelja, utvrđeno je da je njihov intenzitet bio takvog stupnja i trajanja da opravdava dosudu naknade u novcu imajući u vidu da je svrha i cilj naknade duševna zadovoljština.“

Novi list i Ciglenečki podnijeli su žalbu na takvu presudu, a Županijski sud u Varaždinu je u ožujku 2017. godine zaključio da opravdano prigovaraju visini dosuđene odštete od 150 000 kuna jer se radi o neprimjereno visokom iznosu, imajući u vidu sve okolnosti slučaja, posebno Turudićeve navode da nije tražio ni medicinsku pomoć ni psihološku terapiju. Sud je donio presudu da su Novi list i Ciglenečki dužni solidarno isplatiti 90 000 kuna zajedno sa zateznim kamatama i 6700 kuna sudskih troškova.

Što se tiče kaznenog postupka, Županijski sud u Rijeci je dva puta ukinuo presude Općinskog suda u Rijeci i vratio ih na ponovno suđenje. Prvom presudom je sutkinja Tatjana Čargonja Ciglenečkom za kazneno djelo uvrede dosudila novčanu kaznu od 30 osobnih dnevnih dohodaka, ukupno oko 8.000 kuna, jer je svoju kritiku mogao iznijeti i primjerenijim rječnikom. U prosincu 2017. Županijski sud je vratio predmet na ponovno suđenje, ističući da se sloboda izražavanja „ne odnosi samo na pristojno i uljudeno iznošenje stavova, već i na stavove koji su neugodni, nepristojni pa i uvredljivog karaktera“, ali ključno je utvrditi je li postojao javni interes koji je nadvladao pravo privatnog tužitelja na čast u ugled. To nije spriječilo sutkinju Čargonju da donese novu presudu gotovo identičnog sadržaja pa je Županijski sud i tu presudu ukinuo te naložio u siječnju 2021. godine da se postupak provede s novom sutkinjom.

Sutkinja Vera Holjević Marincel je u siječnju 2022. donijela presudu kojom je Ciglenečki po treći put proglašen krivim i ponovno osuđen na 30 osobnih dnevnih dohodaka. Stajalište je suda da navodi okrivljenika u kolumni prelaze granice dopuštenih vrijednosnih sudova i kritike te da ne mijenja na stvari što je sudac Turudić kroz javne istupe ušao u krug javnih osoba, te podložan kritici i analiziranju postupaka. Također, na novinaru je teret odgovornosti na koji će način prezentirati informacije, odnosno dati analizu nekog pitanja, u svojoj kolumni. Sloboda izražavanja nije apsolutna, postoje određene granice, a u ovom slučaju, po stajalištu suda, one su prijeđene, stajalo je u obrazloženju presude. Ciglenečki, naravno, podnio žalbu. Zbog činjenice da je u studenom 2022. godine nastupila zastara, jer je prošlo osam godina od objave članka, odnosno počinjenja kaznenog djela, [postupak je obustavljen](#) zbog apsolutne zastare kaznenog progona.

5. PREPORUKE UMJESTO ZAKLJUČKA

Kako se boriti s problemom SLAPP-ova ako ne znamo koliko ih zaista ima te tko ih sve podnosi?

Gong smatra nužnim formiranje registra s podacima o presudama koje su rezultat SLAPP-ova, s naglaskom na one koje su inicirali suci. Edukacija odvjetnica, a posebno sudaca je neophodna je za razumijevanje problematike SLAPP-ova te njihova prepoznavanja kako postupci ne bi trajali godinama zbog očite zlouporabe procesnih prava. Važna je i veća regulacija medija kako bi izdavači snosili troškove postupaka pokrenutih protiv svojih novinara jer moraju stati iza njihovih tekstova. Konačno, unapređenje političke kulture kroz građansko obrazovanje, koje Gong zagovara već desetljećima, nužno je za razumijevanje važnosti slobode izražavanja.

Najmanje se govori kad te se najviše tiče, davno je primijetio veliki Meša Selimović. Zato, ukazivanje na probleme u našim zajednicama, upozoravanje na očita kršenja zakona, propitivanje rada onih koji su na vlasti te svijest o tome da su granice dopuštene kritike znatno šire kada se radi o političarima i javnim osobama, ključno je za izgradnju zdravog demokratskog društva i njegovog napretka.